

MANSÛR İBN-İ AMMÂR (2)*

Eüzü bi'llâhi mine's-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llahi'r-rahmâni'r-rahîm...

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh... Kemâ yenbagî li-celâli vechihî ve li-azîmi sultânih... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn, ve alâ âlihî ve sahibihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn... Emmâ ba'd.

Aziz ve muhterem ve sevgili kardeşlerim!

Çok kıymetli bir alimin, Ebû Abdurrahmân es-Sülemî'nin yazmış olduğu, çok değerli bir kitap olan *Tabakâtü's-Süfiyye*'yi okuyoruz.

17. terceme-i hâl olan Mansûr ibn-i Ammâr'ın hayatına gelmiştik. Merv ehlinden bir zât-ı muhterem idi. Horasan erenlerinden yâni bu da... Uzun bir hadis-i şerîf nakletmişti. Onu okumuştuk geçen hafta, orada kalmıştı. 134. sayfanın 2. paragrafı.

Bunların okunmasına başlamadan önce, evvelâ Peygamber Efendimiz'in rûh-u pâkine, sonra bütün enbiyâ ve mürselînin ervâh-ı tayyibelerine, Peygamber Efendimiz'in âlinin, ashâbının, etbâının, ahbâbının, ihvânının, hulefâsının ve veresesini olan ulemâ-ı muhakkikîn ve meşâyih-i vâsılînimiz, evliyâullah-ı mukarribînimizin

---

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

ruhları için; Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyy-i Mur-tazâ'dan, kendisinden ilim öğrenip feyz aldığı-mız, el aldığımız şeyhimiz, hocamız Muhammed Zâhid-i Bursevî'ye kadar turuk-u aliyyelerimiz-den güzerân eylemiş olan pîrân ve sâdât ü me-şayih-i turuk-u aliyyemizin ruhları için;

Uzaktan yakından bu meclise, bu derse gelen siz kıymetli kardeşlerimizin de, ahirette intikal etmiş olan bütün müslüman ecdâd u ceddât, akraba u taallukât, ahbâb u ihvân u yârânlarının ruhları için;

Bu beldeleri fetheden mübarek Fatih Sultan Mehmed Han'ın ve ordusu mensubu gazilerin, şehidlerin ve diğer fatihlerin, mücahidlerin ruhları için; şu İstanbulumuzun medâr-ı iftiharî, İstanbul'da medfun bulunan Ebû Eyyüb el-Ensârî ve sâir sahabe-i kiram, Yûşâ AS ve sair enbiyâ ve mürselîn ve cümle evliyâullah ve mukkaribînin ruhları için; ve bir de şu camiye binâ ettiren ve kimin nâmına binâ ettirilmişse onun ruhu için; bizim de ahiret saadet ve selâmetine ermemize vesîle olsun diye, aziz ve bahtiyar olalım diye bir Fâtihâ, üç İhlâs-ı Şerif okuyalım, öyle başlayalım! Buyurun:

.....

a. Günaha Sevinmenin Kötülüğü

قَالَ مَنْصُورُ بْنُ عَمَّارٍ سُرُورُكَ بِالْمَعْصِيَةِ إِذَا
ظَفِرْتَ بِهَا شَرٌّ مِنْ مُبَاشَرَتِكَ الْمَعْصِيَةِ

TS. 134/2 (*Kàle mansùru'bnü ammâr: Sürûrûke bi'l-ma'siyeti, izâ zafirte bihâ, şerrun min mübâşeretike'l-ma'siyete.*)

Arapçalarını okuyoruz, çünkü İlâhiyat talebeleri var dersimizi dinlemeğe gelen; elinde kitap olanlar var, onlar takip ediyorlar. Dedi ki Mansûr ibn-i Ammâr Hazretleri...

İranlılar *ibn* kelimesini kullanmaz, *i* sesiyle bağlar, baba ile evlat arasına bir *i* sesi koyar. Mansûr-ı Ammâr derler, Hallâc-ı Mansûr derler, Rüstem-i Zâl derler. Ama *i* orada izafettir, yâni onun oğlu mânâsına gelir.

(*Sürûrûke bi'l-ma'siyeti izâ zafirte bihâ*) “Günaha elin yetip işlediğin zaman, güç yetirebildiğin zaman, o işlediğin günahla zevklenmen, neşelenmen; (*şerrun min mübâşeretike'l-ma'siyeh*) günahı işlemenden daha kötü bir durumdur.” Yâni utan bari, ağla! Hem günah işliyorsun, Allah'ın sevmediği bir şeyi yapıyorsun, hem de keyfin yerinde, şıkır şıkır oynuyorsun, rahatsın... O daha fena!

İnsan Allah'ın sevmediği bir günahı işlemişse, hiç olmazsa, “Ben bunu niye yaptım, nasıl yaptım? Hay Allah, gene nefsimе yenildim, şeytana kandım.” filân diye ağlaması lâzım, üzülmesi lâzım!.. Hem günah işliyor, hem de günahтан dolayı bir de seviniyorsa; sevinmesi, günahla zevklenmesi, günahтан zevk alması, günahı işlemekten de daha fenadır.

Zaten bütün günahlara, insanlar niçin dalıyor, niçin heves ediyor? Günahı işleyenler ondan utanmıyorlar, sevinç duyuyorlar. Günahın işlendiğini görenler de, onları tenkit etmiyorlar, müdahale etmiyorlar, emr-i ma'rûf nehy-i münker vazifelerini yapmıyorlar. Günah tabiileşiyor, olağanlaşıyor. Yâni, “Olağan bir şey, aman ne yapalım, herkes yapıyor!” filan gibi düşünülüyor. Bu daha fena, bu çok kötü bir şey...

Günahın karşısındaki nefretimiz, günaha olan düşmanlığımız hiç bir zaman zayıflamamalı!.. Çünkü Allah’a isyan bu... Günah ne demek?.. Allah’a asi gelmek, yaratana asi gelmek demek... O konuda gevşeklik, o konuda müsamaha, o konuda hoşgörü, çok büyük bir kusurdur. Hiç bir zaman, öyle bir durum içine düşmemeliyiz.

Günaha karşı tavrımız, nasihatimiz tam olmalı! Bir yerde bir günah gördük mü, bir günahın işlendiğini gördük mü. keyfimiz kaçmalı! O günahı işletmemenin çaresine bakmalıyız. “Ben bunu engelleyebilecek salâhiyette miyim?.. O konuda hakkım, gücüm, kuvvetim var mı?” demeliyiz. Gücümüz yetiyorsa, onu engellemeğe çalışmalıyız.

Eğer onu doğrudan doğruya yaptırtmamağa imkânımız müsait değilse, mevkiimiz, makamımız müsait değilse, o zaman hiç olmazsa söylemeliyiz:

“—Bakın bu doğru değildir, yapılmasın!”

Dille söylemek... Elle engellemek fiilen, o olmayınca dille söyleyerek engellemek... Bunları yapamıyorsa, yapamamışsa, o zaman Allah'a sığınmak lâzım:

“—Yâ Rabbi, ben bu işten memnun değilim! Sevmiyorum bu adamların yaptıklarını... Bunların uğrayacağı belâdan, cezadan sana sığınırım. Ben bunu engelleyemedim. Söz söyleyecek halim de yok, bunlar laf da dinleyecek insanlar değil... Sen beni affet, bunları cezalandırırken beni de cezalandırma, beni ayır!” diye, hiç olmazsa içinden buğz edip böyle söylemesi lâzım.

Çünkü, bir kavim günahı işlerse, ceza umûmi gelir başa... Güm diye belâ gelir kavmin başına, hepsi birden telef olur, mahvolurlar. Ahirette ayrılır.

Diyorlar ki râvîler (doğru veya yanlış): Lût kavmini Allah helâk ettiği zaman, yetmiş bin kişi o gece teheccüde kalkmış durumda ibadet ediyormuş. Ama kavim Lûtîlikten dolayı, homoseksüellikten dolayı, günahlarından, kusurlarından dolayı cezayı hak edince, ceza pat diye umûmi geliyor. Tabii iyisi de, kötüsü de yanıyor, mahvoluyor. Ondan sonra ahirette iyiler, tabii siz iyiydiniz diye ayrılacak, cehenneme atılmayacak ama, dünyada belâ umûmi geliyor.

Onun için, “Yâ Rabbi ben bunlara katılmıyorum, beni bunlarla cezalandırma!” diye ona da dikkat etmek lâzım. Günahkârların yanında, yakınında da durmamak lâzım.

Peygamber SAS Efendimiz, eski kavimlerin azap gördüğü vadilerden ve sâireden geçerken:

“—Aman buradan hızlı geçin!” derdi sahabesine. “Hızla geçin, burada duraklamayın!” diye söylerdi.

Evet, günaha sevinmek olmaz.

“—Efendim, bir içki içtik de, Emirgân’da bir safâ sürdük de... Sandala bindik de, çengi oynattık da, zurna çaldık da vs. de... Aman ne tatlı gün geçti.”

“—Utan be! Hem günah işlemişsin, hem de günahından bile zevkleniyorsun, seviniyorsun... O daha beter! Günahı işlemekten daha beter bir duygu bu... Günahına ağla hiç olmazsa, gene şeytana uyduk diye...”

Böyle diyor işte. “Günahı işlediğin zaman, bundan bir de memnunluk duyuyorsan; bu senin günahı işlemenden daha kötü bir belâdır, daha fenâdır.” diyor Mansûr-ı Ammâr Hazretleri.

Biz günah işlemeyeceğiz, bir... Günah işlediğimiz zaman nedamet duyacağız, ağlayacağız. Günahı işletmeyeceğiz, başkası tarafından günahın işlenmesine müsamaha etmeyeceğiz. Elimizle durdurabilirsek, durduracağız. Dilimizle söyleyebilirsek, söyleyeceğiz. Onu da yapamıyorsak;

“—Aman yâ Rabbi, cezayı bana da teşmil etme! Beni de bunların yüzünden kahretme, helâk etme!” diye Allah’a sığınacağız.

b. Musîbetlere Sabır

وَقَالَ مَنْصُورٌ مَنْ جَزَعَ مِنْ مَصَائِبِ الدُّنْيَا
تَحَوَّلَتْ مُصِيبَتُهُ فِي دِينِهِ

TS. 134/3 (Ve kàle mansùrun) Aynı ravilerin rivâyet ettiğine göre, Mansùr dedi ki: (Men cezia min mesàibi'd-dünyâ, tehavvelet musîbetühû fî dînihî) “Bir insan, dünya musibetlerinden dolayı tahammülsüzlük gösterir, feryâd u figân ederse, ceza' ve feza' gösterirse ne olur?.. O zaman, musibeti dünyevi bir musibet olmaktan çıkar, ahirete de zarar veren, dinine zarar veren bir musibet haline dönüşür.

Biz, kullar olarak nasıl olmalıyız? İyi bir kul, iyi bir müslüman olmak istiyorsak, nasıl olmalıyız?.. Dünyevî konulardaki imtihanlardan, musibetlerden tahammülsüzlük göstermemeliyiz. Feryâd ü figân ile, yaka paça yırtarak, Allah'a isyan etmemeliyiz.

Bir tanesini gördüm, yakınlarından birisi ölmüş. Haseki Hastanesi'nin kapısından çıktık, kadın artık yerlere yatıyor, yakasını yırtıyor, örtünmesi gereken yerlerinin görüldüğüne aldırmıyor vs... Ne olmuş bu kadına?.. Bir yakını ölmüş. Yâni, yakını ölen insan dünyada ilk sen misin? Başka hiç yakını ölen insan yok mu? Ne oluyor sana?.. Kim öldürdü? Yaşatan da Allah, öldüren de Allah; ne yapalım?.. Herkes ölecek, sen de öleceksin. Herkes ölecek...

Binâen aleyh, bu kadar feryâd ü figân, yaka paça yırtmak, tahammülsüzlük, edepsizlik doğru değil... Allah'ın kaza ve kaderine hazımsızlık doğru değil.

Ne olur o konuda hazımsızlık gösterir, feryâd ü figân ederse?.. O zaman o dünyevî fitne, dünyalığa ait olan fitne döner, ahiretine, dinine ait bir fitne haline gelir, oradan kaybetmeğe başlar, oradan puanı düşmeğe başlar, oradan zarara uğrar, oradan günaha girmeğe başlar.

Sabırlı olacağız. Bu dünya hayatında insanın, insanoğlunun, müslümanın başına sıkıntı gelebilir, üzüntü gelebilir, hastalık gelebilir, ölüm gelebilir; malına telef gelebilir.

“—E ben Allah'ın ibadetini yapıp duruyordum, beş vakit namazımı kılarım, hiç ihmal etmem, tesbihlerimi çekerim, orucumu tutarım...”

Tamam kardeşim, Allah kabul etsin, iyi, tamam, yapıyorsun, mâşâallah, tabii yapacaksın; ama bunları yapıyorsun diye belâ gelmeyecek diye bir kaide yok dinimizde... Gelir, dünya hayatının imtihanlarıdır. Ne yapacaksın?.. İmtihanın karşısında güzel bir durumda bulunacaksın, sabredeceksin.

Hiç birimiz belâyı istemeyiz, üzücü bir olayı istemeyiz. Ama, üzücü bir olay gelirse iyi bir müslüman ne yapar?.. Sabreder. Sabredeceğiz. Edebini bozmaz, edebini muhafaza eder. Allah'a âsîleşmez, dikleşmez, sesini yükseltmez, olmadık tavırlar sergilemez. Ölüye ağlayıcılar gibi yüz yırtmak, yaka paça yırtmak... Böyle şeyler doğru olmaz.

c. İnsanları Zikretmenin Zararı

وَقَالَ مَنْصُورٌ مِّنِ اشْتِغَالِ بِذِكْرِ النَّاسِ انْقَطَعَ
عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ تَعَالَى

TS. 134/4 (Ve kàle mansûrun: Meni'şteğale bi-zikri'n-nâs, inkataa an zikri'llâhi teâlâ)
“İnsanların zikriyle meşgul olmağa başlayan kimseden, Allah-u Teâlâ Hazretleri'ni zikretmek kesilir.” Biliyorsunuz, zikir Allah'ın emri ve çok kıymetli bir ibadet.

Cihad kadar kıymetli, cihaddan daha kıymetli bir ibadet zikrullah, Allah'ı zikretmek. Tabii dereceleri var ama, zikrullah çok kıymetli bir ibadet... Namaz bir ibadet, oruç bir ibadet, hac bir ibadet, zekât bir ibadet... Tamam bitti. Hayır! Bir de zikrullah var ki, çok kıymetli bir ibadet, fevkalâde sevabı yüksek olan bir ibadet...

Fakat, insanoğlu Allah'ın zikrini bırakır da, insanların zikrini etmeğe başlarsa; Allah Allah diyecek yerde, Allah'tan bekleyecek yerde; filanca mevkii sahibi, filanca makam sahibi, filanca ağa, filanca zengin, filanca patron demeğe başlarsa, yâni ondan ummağa başlarsa, onu zihnine yerleştirirse; o zaman, (inkataa an zikri'llâhi teâlâ) o kıymetli ibadet kendisinden çekilir, gider ve zikir yapma imkânı kalmaz. Allah'ın zikrinden kopar, kesilir.

Kullardan ummak doğru değildir. İnsan, gönlünü Allah'a bağlamalıdır, Allah'ın zikriyle meşgul olmalıdır. Kullar da kendisi gibi Allah'ın aciz, nâçiz mahlûklarıdır. Onlardan bir şey ummağa, onları zikretmeğe, onların peşine takılmağa, onlara yağcılık yapmağa lüzum yoktur. Allah'tan istemelidir, Allah'tan beklemelidir; derdini, arzusunu Allah'a açmalıdır.

d. Ahiret Yoluna Giden Azdır

وَقَالَ مَنْصُورٌ لِرَجُلٍ عَصَى بَعْدَ تَوْبَتِهِ مَا أَرَاكَ
رَجَعْتَ عَنْ طَرِيقِ الْأَخِرَةِ إِلَّا مِنَ الْوَحْشَةِ
لِقَلَّةِ سَالِكِيهَا

TS. 135/5 (Ve kâle mansûrun, li-racûlin asâ ba'de tevbetihî: Mâ erâke raca'te an tarîki'l-âhireti illâ mine'l-vahşeh, li-killeti sâlikihâ.)

Birisi, bu Mansûr-u Ammâr'ın zamanında tevbe etmiş, güzel bir yola girmiş, iyi bir müslüman olmuş. Sonra, tekrar isyan yoluna dönmüş. Önce iyi bir adam olmuş, sonra tekrar Allah'a âsi olmuş, tevbesini bozmuş, yanlış yola düşmüş. Ona diyor ki Mansûr-u Ammâr:

“—Senin ahiret yolundan, sevap yolundan dünya yoluna, böyle günah yoluna tekrar dönmeni, ancak orada kendini çok yalnız hissettiğin için dönmüş görüyorum. Başka sebepten dönmemişsindir de, orada yalnızlıktan canın sıkılmıştır.

(Li-kılletî sâlikîhâ) O ahiret yoluna giren insanların azlığından, yalnızlıktan canın sıkıldı da, ondan döndün herhalde bu günah yoluna...” diye söyledi.

Evet, muhterem kardeşlerim, her devirde bu böyledir.

وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ

(يوسف: ١٠٣)

(Ve mâ ekserü'n-nâsi ve lev haraste bi-mü'minîn) buyurmuş Kur'an-ı Kerim'de Allah-u Teâlâ Hazretleri Peygamberimiz'e. Yâni, “Ne kadar çırpınsan, arzulasan, hararetle yanıp yakılsan da ey Rasûlüm, insanların çoğunluğu inanacak değillerdir.” (Yusuf, 12/103) Ekseriyet nefesine mağluptur, şeytana mağluptur, dünyanın hırslarına batmıştır. Öyle istediğin iyi insan durumuna, herkesin gelmesi olacak bir şey değildir. İnsanların çoğunluğu, sen ne kadar istesen de, bu yola gelmezler.

Gerçekten de, muhterem kardeşlerim, istatistik yapılırsa, nisbet edilse, insanların büyük çoğunluğu şeytanın esiridir, gafildir, dünyanın zevklerine batmıştır, onları hedef almıştır. Ekseriyetin mantığı materyalist mantıktır, dünya ehli mantığıdır. Gerçekleri gören, Allah'ın yoluna giren, o yolda yürüyen insanlar azınlıktadır. Hele hele dindarlar, dinsizlerin yanında azınlıktadır. Hele hele dindarların da hakiki olanları, gerçek Allah ehli olan, ehlullah olan kıymetli insanlar, onlar daha da azdır.

Taklitçiler çoktur da, gerçekten hakikî dindar olanlar azdır.

Ona öyle söylemiş. Yâni, “Baktın ki kimsecikler yok, fenalık var, canın sıkıldı. Ondan bu dünya keyfi, zevki cazip geldi, günahı yoluna gene düştün değil mi?” demiş.

Evet, insanoğlunun bu tabiatıdır. Beraberce olunca bir şeyi rahatlıkla yapar. Toplu halde, grup halinde rahat yapar. Tek başına hak yolda sebat etmek, yapayalnız kalsa bile haktan ayrılmamak, onu işlemek, yüksek şahsiyetlerin işidir. Koca bir grubun karşısında tek başına durabiliyorsa, çok kahraman insan demektir.

Hazret-i İbrâhim AS’ı düşünün: Bir site devletinin içinden çıkıyor, onun dinine, yöneticilerine, halkına, hepsine karşı diretiyor:

“—Yaptığınız yanlıştır, ellerinizle yaptığınız putlara tapmamanız lâzım! Bunların hepsini yaratan Allah’a ibadet etmeniz lâzım!” diyor, mücadele veriyor.

Mûsâ AS’ı düşünün, koca Firavun, kocaman devlet, ordular vs.ler... O tek başına, yanında Hârûn AS var. Onun karşısına çıkıyor:

“—Benin bu fikirlerin yanlıştır, sen halkı kendine taptırtıyorsun, kendini ilâh ilan etmişsin. Yanlıştır, bundan dönmen lazım!” diye mücadele veriyor.

Zordur.

Bizim bu zamanımızdaki kızlar —Allah razı olsun, hayran kalıyorum— erkeklerden daha cesur. O başörtüsünü savunmak için, o başının

örtüsüyle tahsilini yapmak için, çok büyük meşakatlere katlanıyorlar. Yâni o erkek kardeşleri, arkadaşları bile yardımcı olmuyor, anası babası yardımcı olmuyor. Ama o: “—Başımı açmayacağım, Allah’ın emrini çiğnemeyeceğim,

Allah’ın yolunda da yürüyeceğim, tahsil bakımından da kendim ötekilerden de geri kalmayacağım. Dünyevî bakımdan da iyi bir şey yapacağım!” diye mücadele veriyor.

Büyük bir şey... Ruh kuvveti ister bu, moral gücü ister yâni. Herkes böyle yapamaz. Baktı, fazla bir tazyik gördü, geri çekiliverir. Tamam, olmuyor der, yapamıyorum der, tahammül edemeyeceğim, dayanamıyorum der. Çok büyük kahramanlık... Tabii onları da desteklemek lâzım!

Dün bana bir arkadaş soruyor:

“—Filanca dernekten bizim derneğe geldiler. Başörtüsü konusunda bir bildiri hazırlamışlar. ‘Siz de imza atar mısınız?’ dedi. Ben de, ‘Yönetim kuruluna sorayım!’ dedim. Onlar tabii bildiriye neşretmişler.” diyor.

Orada artık inisiyatifini kendisi kullanacak. Diyecek ki:

“—Yönetim kurulu da benim arkadaşlarım, biliyorum ben.

Burada da Allah’ın emri bahis konusu olduğu için, bunun izne ve sâireye, maddî hesap yapmağa, menfaat veyahut tehlike hesabı yapmağa lüzum yok! Burada bir haksızlık vardır,

hak çiğnenmektedir, mağduriyet vardır. Mağdur olanların yanında yer almak Allah'ın emridir. Allah'ın dininin tarafında yer almak, Allah ehli olan, gerçek imanlıların vazifesidir.”

Orada artık istişareye filan lüzum yoktur. Yâni, kesin olan bir şey. Yâni gidip de, bugün öğle namazını acaba kılayım mı diye idare heyetine soruyor muyuz?.. Gideyim bizim dernekteki idare heyetine sorayım, bakayım öğle namazını kılalım mı kılmayalım mı?.. Sormuyoruz. Neden?.. Öğle namazı farz... Sorsan ne olacak, sormasan ne olacak. Hepsi kılma deseler ne olacak? Nasıl olsa kılacaksın.

Yâni tek başına bile kalsa mü'minin işi nedir? Hakkı tutmaktır, hakkı savunmaktır, hakkı söylemektir. Öteki mü'minlerin işi nedir? Hakkı savunan insanın yanında yer almaktır.

Bir kişi müslüman olduğu halde kabre konulmuş, kabre konulur konulmaz azap melekleri başına gelmişler ve başına öyle bir tokmak indirmişler ki, o kabrin içi ateş dolmuş, buhar dolmuş. Feryâd ediyormuş, diyormuş ki:

“—Ben müslümanım, beni niye azaplandırıyorsunuz? Ben mü'minim...”

Demişler ki:

“—Evet, sen mü'mindin ama, bir gün bir yerden geçiyordun, zalimler bir mazluma eziyet ediyorlardı; sen mazlumun yardımına koşmadın! Bu ceza ondan...”

Peygamberimiz hadis-i şerîfte böyle buyurmuş. Yâni müslümanın şiarı, mazlumun yanında

yer almaktır, haktan yana olmaktır, haklıdan yana olmaktır. Mağdur edeni, gadredeni, zulmedenini durdurmağa çalışmaktır. Dünyanın neresinde olursa olsun; Bosna'da, Hersek'te, Azerbaycan'da, Ermenistan'da, Gürcistan'da... Neresi olursa olsun, haklıdan yana yer alacak, onun tarafını tutacak; haksızın karşısına çıkacak!..

Yasin Sûresi'nde, ne anlatılıyor ikinci sayfada:

وَجَاءَ مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ يَا قَوْمِ
اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ

(يس: ٢٠)

(*Ve câe min akse'l-medîneti racülün yes'â*)
“Koşarak geldi bir adam, (*kâle yâ kavmi'ttebiu'l-mürselîn*) ‘Ey kavmim bu insanlar Allah'ın peygamberleridir, mübarek insanlardır, yapmayın böyle, bunlara uyun!’ dedi.” (Yâsin, 36/20)

Bu önemli. Yâni tek başına bile olsa, kavmi karşısına çıkacak bile olsa; kavmi onları tepelemeyi, öldürmeyi niyetlenmişler, kurmuşlar; tehlike var, ben kenarda pusayım demiyor. Gidiyor onların yanına, diyor ki:

“—Bunlar haklı ey kavmim, yanlış iş yapıyorsunuz!” diyor.

Demek lâzım, müslüman ahlâkı budur. Çok önemli bir noktadır bu, hatırunızda olsun.

e. Dünyalık Hırsını Terk Et!

وَقَالَ مَنْصُورٌ لِرَجُلٍ أَتْرَكَ النَّهْمَةَ الدُّنْيَا تَسْتَرِحُ
مِنَ الْغَمِّ وَاحْفَظْ لِسَانَكَ تَسْتَرِحُ مِنَ الْمَعْدِرَةِ

TS. 135/6 (*Ve kàle mansûrun li-racûlin*) Yine bu Mansûr-u Ammâr bir adama dedi ki:

(Ütrük *en-nehmete'd-dünyâ*, *testerih mine'l-gammi*; *va'hfaz lisâneke*, *testerih mine'l-ma'zireti*) “Dünyaya sarılmaktan vazgeç, dünyaya yapışmayı terk et; üzüntüden kurtulursun, istirahat edersin, rahata erersin, ‘Oh be, oh, çok şükür!’ dersin.” Dünyalığa sarıldı mı insan, onları elde etmeğe çalıştı mı, ona yapıştı mı; tabii onu elde etmek için bir mücadele, bir sıkıntı vs. o insanı çeşitli sıkıntılara uğratar, bu bir.

(*Va'hfaz lisâneke*) “Diline sahip ol, tut dilini, dilini muhafaza et; (*testerih mine'l-ma'zireh*) özür dilemek zorunda kalmazsın, kurtulursun.”

“Dünyalık hırsını terk et, üzüntüden kurtulursun. Diline sahip ol, özür dileme durumuna düşmekten kurtulursun.” Evet, bu ikisi de önemli birer nasihattir.

Bizim bütün telaşımız ne olacak? Ahiret olacak. Bütün isteğimiz ahireti kazanmak olacak. Bütün gayemiz Allah’ın rızasına ermek olacak. Bu oldu mu insan, evet orada da sıkıntı vardır, ama huzur vardır. Meşakkat vardır, terlemek, hapis vardır, ölüm vardır, şehadet vardır vs... Harp vardır, darp vardır; ama huzur vardır, huzur

içinde olur insan. Bir vazifemiz o, telaşımızın ahiret olması.

İkincisi de, sözüme dikkat etmemiz lâzım! Çünkü ekseriyetle insanlar, günaha dilleri yüzünden girerler. Dilleriyle çok günah kazanıyor insanlar. İşte yalan var, yalancı şahitlik var, küfür var, mâlâyânî sözler var, gıybet var, dedikodu var... Yâni lisanın belâları, günahları, afetleri böyle yirmi otuz tane sıra sıra, peş peşe çoktur. Diline sahip olmak da, dervişin önemli bir işidir.

Daha önce söylemiştim muhtelif vesilelerle: Sükût ibadettir İslâm'da... Hiç olmazsa sükût et de, ibadet sevabı kazan! Boş yere konuşup günaha gireceğine, sükut et de ibadet sevabı kazan.

f. Gönlümüzü Koruyalım!

وَقَالَ مَنْصُورٌ قُلُوبِ الْعِبَادِ كُلُّهَا رُوحَانِيَّةٌ

فَإِذَا دَخَلَهَا الشُّكُّ وَالْخَبْثُ اِمْتَنَعَ مِنْهَا رُوحَهَا

TS. 135/7 (Ve kâle mansûrun) Yine Mansûr-u Ammâr'ın bir sözü, dedi ki: (Kulûbü'l-ibâdi küllühâ rûhâniyyetün, feizâ dehalehe'ş-şekkü ve'l-habesü, imteneâ minhâ rûhuhâ.)

Buyurmuş ki:

“Kulların hepsinin gönülleri ruhânîdir, yâni ruh sahibidir; hepsinin gönlünün bir canı vardır, ruhu vardır. Ama gönlün içine, (feizâ dehalehe'ş-şekkü) şüphe girerse, (ve'l-habesü) ve pislik girerse...” Gönlün içine giren pislik

nedir? Kötü duygular, kötü niyetler, kötü huylar, kötü hayaller, kötü düşünceler...

“Eğer gönle böyle şüphe ve kötü şeyler girerse, (*imteneā miḥā rūḥuhā*) canı oraya gelmekten imtinâ eder, gelmez oraya.” Yâni kalp ölür demek. Her kalbin canı vardır ama, içine pislik ve şek girerse kalp ölür; ruh oraya gelmez, orayı canlandırmaz, kalbi ölür.”

Demek ki kalbimizi, yâni gönlümüzü koruyacağız; içine şek girmesin, yakîn olsun, sağlam iman olsun. Pislik girmesin, yâni duygularımız sâfî olsun. Niyetlerimiz halis olsun, hayallerimiz güzel olsun. Emellerimiz, isteklerimiz Allah'ın rızasına uygun olsun... İçimiz pırıl pırıl olsun. İnsanın kalbi, gönlü o zaman canlanır. Aksi takdirde kalbi ölür, katılaştır, taşlaşır, daha beter olur. O zaman insan insanlıktan çıkar.

Diğer sözüne geçiyoruz:

g. Hikmetin Tezahürleri

وَقَالَ مَنْصُورٌ إِنَّ الْحِكْمَةَ تَنْطَقُ فِي قُلُوبِ الْعَارِفِينَ
بِلِسَانِ التَّصَدِيقِ وَفِي قُلُوبِ الزَّاهِدِينَ بِلِسَانِ
التَّفْضِيلِ وَفِي قُلُوبِ الْعُبَادِ بِلِسَانِ التَّوْفِيقِ وَفِي
قُلُوبِ الْمُرِيدِينَ بِلِسَانِ التَّفَكُّرِ
وَفِي قُلُوبِ الْعُلَمَاءِ بِلِسَانِ التَّذَكُّرِ

TS. 135/8 (Ve kàle mansûrun: İnne'l-hikmete tentaku fî kulûbi'l-àrifîne bi-lisâni't-tasdîk, ve fî kulûbi'z-zâhidîne bi-lisâni't- tafdîl, ve fî kulûbi'l-ubbâdi bi-lisâni't-tevfîk, ve fî kulûbi'l-mürîdîne bi-lisâni't-tefekkür, ve fî kulûbi'l-ulemâi bi-lisâni'l-tezekkür.)

Buyurmuş ki: (İnne'l-hikmete) “Hiç şüphe yok ki hikmet, (tentaku) konuşur, (fî kulûbi'l-àrifîne) àriflerin gönüllerinde hikmet konuşur, (bi-lisâni't-tasdîk) tasdik diliyle konuşur.” Bu sözün mânâsı şu: Yâni àrifler Allah-u Teâlâ Hazretleri'ni tasdik duygusu içindedirler. Àriflerin bütün sözlerinden çıkan mânâ, onların duygularının özeti, hülasası tasdiktir.

Àrif ne demek?.. Allah'ı bilen, ma'rifetullaha ermiş kimseler. Onlar her şeyi tasdik gözüyle görürler. Bir ayet okunursa, (Sadaka'llàhu'l-azîm) “Tamam, Allah doğru buyurmuş.” derler. Bir hadis-i şerîf okunmuşsa, (Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kâl, ev kemà kâl.) “Rasûlüllah Efendimiz, söylediği bu konuda ne güzel buyurmuş.” diye tasdik ederler.

Tasdikin en güzel misalini kim vermişti?.. Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz vermişti, Sıddîk lakabını da ondan almıştı. Nasıl tasdik etmişti Ebû Bekir Efendimiz, Peygamber Efendimiz'i:

Peygamber Efendimiz Mi'rac'a çıktı. Mi'rac'dan döndükten sonra müşriklere Mi'rac olayını haber verdi:

“—Allah, beni Mi'rac'a çıkarttı.” diye.

Onlar artık fırsat bulduk diye tamam tamam dediler, koşuştular her tarafa:

“—Bak neler söylüyor: Güya yedi kat gökleri geçmiş, güya Allah’ın huzuruna varmış filan...” diye inkâr ettiler ve işi her tarafa yaymağa başladılar. “Gördünüz mü sizin peşine gittiğiniz Muhammed neler söylüyor...” diye.

Geldiler Ebû Bekir Efendimiz’e, yolda karşılaştılar, dediler ki:

“—Gördün mü senin arkadaşının söylediğini, bu sefer ne söyledi!”

“—E ne söyledi? Ne söylemiş yâni...”

“—Güya yedi kat gökleri geçmiş... Buradan, Mekke’den kalkmış, Kudüs’e gitmiş, Kudüs’ten de yedi kat göklere çıkmış, Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin huzuruna varmış, görüşmüş...” deyince

“—E ne var bunda?.. O öyle söyledi mi?..”

“—Söyledi.”

“—O söylediyse doğrudur, yapmıştır. Biz ondan daha ne mucizeler gördük gözümüzle. Olabilir, ne var bunda...” demiş.

Yâni, gönlünde hiç bir inkâr, hiç bir tereddüt olmadan tasdik etmiş. İnanıyor. Yâni öyle sağlam ki, öyle ârif ki, ma’rifetullah öyle yerleşmiş ki kalbine... Şek yok, tereddüt yok, çok yüksek bir makam bu... Yâni, tasdik makamı çok yüksek bir makam. Ayette tereddüdü yok, hadiste tereddüdü yok, Allah’ın emrinde tereddüdü yok, şeriatın ahkâmında bir itirazı yok, tereddüdü yok; bu çok güzel!..

Hepimizin böyle olması lâzım ama, birçok kimse böyle olmuyor. Münafıklar da onların yanına geliyorlar veya kâfirler, müşrikler, fıs fıs, bilmem ne; çeşitli fikirler, çeşitli tenkitler söylüyorlar. O da, “Acaba öyle mi hocam, böyle

mi hocam?” kâğıt gönderiyor, soruyor bilmem ne... Elbette öyle, ne var ya, ne var... Elbette öyle. Tasdik edemiyor yâni.

Şimdi, âriflerin işi tasdiktir, bir. Sözü de tasdiktir. Yâni onların sözlerinde, yaptığı işlerde hep böyle tasdik kokar, buram buram tasdik kokar; bir...

İkincisi: (*Ve fî kulûbi'z-zâhidîne bi-lisâni't-tafdîl*) “Zâhidlerin gönüllerinde de, tafdîl diliyle konuşur hikmet.” Yâni ne demek?.. Onların konuşması tafdil duygusu esasına dayanır.

Tafdîl ne demek?.. Üstün tutmak demek. Bir şeyi bir şeyden daha üstün tutmak. Zâhidler neyi üstün tutuyorlar?.. Ahireti üstün tutuyorlar. Neye üstün tutuyorlar?.. Dünyaya üstün tutuyorlar. “Dünya ne imiş, mühim olan ahirettir.” diyorlar, ahireti tercih ediyorlar.

Tercih ve tafdil ana duyguları olduğu için, onların konuşmalarında hep bu hava sezilir. Ariflerde hep tasdik, bunlarda hep tafdil ve tercih...

Sonra: (*Ve fî kulûbi'l-ubbâd, bi-lisâni't-tevfîk*) *Ubbâd*; âbidler demek, ibadet eden insanlar demek. “Âbidlerin dilinde de tevfiîk lisanı zahir olur, o tarzda konuşurlar.” Yâni onlar da, “Allah’ın rızasına uygun olan emirleri tutmak lâzım!” tarzında, Allah’ın emirlerine kendilerinin hareketlerinin uygunluğu havası içinde, sözlerini söylerler.

(*Ve fî kulûbi'l-mürîdîne bi-lisâni't-tefekkür*) “Böyle mâneviyatı arzu eden müridlerin gönüllerinde de, tefekkür lisanı ile konuşur hikmet... Yâni onların edası da tefekkürdür. Çünkü onlar onu arzu ediyorlar, onun için hep tefekkür kokuludur şeyleri.

(*Ve fî kulûbi'l-ulemâ'*) "Alimlerin gönüllerinde de (*bi lisâni't- tezekkür*) tezekkür lisanıyla, hatırlama, anma, gerçeği hatırlama, göz önünde bulundurma dili ile konuşur hikmet. Yâni onların ana vasfı da tezekkürdür, hatırlamadır.

Demek ki, bir sıralama yapıyor aslında burada Mansûr-u Ammâr Hazretleri. En üstün kimseler, ârifler... Onun arkasında gelen ikinci tabaka, zâhidler... Onun aşağısında gelen üçüncü tabaka, âbidler... Onun aşağısında gelen dördüncü tabaka, müridler...

Onun ardında olan beşinci tabaka, ulemâ... Ulemanın işi zikir; müridlerin işi fikir; âbidlerin işi uygunluk, tevfi̋k, Allah'ın emirlerine itaat; zâhidlerin işi ahireti tercih; âriflerin işi de tasdik, şeksiz bağlanma...

h. İnsanlar İki Çeşittir

وَقَالَ مَنْصُورُ النَّاسِ رَجُلَانِ مُفْتَقِرٌ إِلَى اللَّهِ فَهُوَ
فِي أَعْلَى الدَّرَجَاتِ عَلَى لِسَانِ شَرِيعَةٍ وَالْآخِرُ
لَا يَرَى الْاِفْتِقَارَ لِمَا عِلِمَ مِنْ فَرَاغِ اللَّهِ مِنَ الْخَلْقِ
وَالرِّزْقِ وَالْأَجَلِ وَالسَّعَادَةِ فَهُوَ فِي
اِفْتِقَارِهِ إِلَيْهِ وَاسْتِغْنَائِهِ بِهِ

TS. 135/9 (*Ve kâle mansûrun*) Yine bu Mansûr-u Ammâr, bir başka sözünde buyurdu ki: (*En-nâsü racülâni: Müftekirun ila'llâh, fehüve fî a'le'd-derecâti alâ lisâni's-şerîah; ve'l-âharu lâ yere'l-iftikâre limâ alime min ferâgi'llâhi mine'l-halkı ve'r-rizkı, ve'l-eceli ve's-saâdeti; fehüve fî'ftikârihî ileyhi, ve'stiğnâihî bihî.*)

“İnsanlar iki gruptur.” diyor Mansûr Hazretleri. İnsanlar dediği, yâni müslümanları kastediyor. Belki ötekileri insan bile saymıyor:

أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ

(الأعراف: ٤٧٤)

(Ülâike ke'l-en'àmi bel hüm edal) “Onlar hayvanlar gibidir, hatta hayvanlardan da daha şaşırmıştır.” (A'râf, 7/179) buyrulduğu gibi ayet-i kerimede, ötekileri kabil-i hitab da görmüyor, konuşmağa değer de görmüyor onları ve şöyle diyor:

“İnsanlar iki türdür.” Yâni kaliteli insanları sayıyor, ötekileri bahis konusu bile etmiyor. Neymiş?.. Birisi (müftekirun ila'llàh) “Allah'a muhtaçlığının idrakinde olan insanlar.” Hepimizi neyiz? (Müftekirun ila'llàh) Hepimiz Allah'a bağlı, onun lütfuna, ihsânına muhtaç insanlarız hepimiz. Bunu idrak etmiş insanlar, bir. Birisi bu.

(Fehüve fî a'le'd-derecâti alâ lisâni's-şerîah) “Şeriatın diliyle bu en yüksek derecededir.” Çünkü her şeyin, her nimetin Allah'tan geldiğini biliyor da, kendisinin onun rahmetine muhtaç bir kul olduğunun idraki içinde. Kendi aczini biliyor, her şeyin Allah'tan geldiğini biliyor. Tamam, güzel, bu şeriat lisanına göre en yüksek derecededir.

(Ve'l-âharu) “Ama bir de öteki insan vardır ki, (lâ yere'l-iftikâr) öyle muhtaçlık görmüyor, böyle bir muhtaçlık hissetmiyor. Neden? (Limâ

alime) Şu konuyu bildiğinden dolayı, (*min ferâgi'llâhi mine'l-halki ve'r-rızki ve'l-eceli ve's-saadeh*) Allah-u Teâlâ Hazretleri yaratma konusunda yaratacağını yaratmış, rızkı tayin etmiş, ecellerini tayin etmiş insanların; said mi şakî mi olacak, belli... Bunların hepsini tesbit etmiş Allah-u Teâlâ Hazretleri...

(*Fehüve fî'ftikârihî ileyhi*) Evet, ona muhtaç, (*ve'stiğnâihî bihî*) Allah'a dayanmakla da müstağnî durumda...”

Tabii demek istiyor ki Mansûr-u Ammâr: Bu duygu daha yüksektir. Ötekisi şeriata göre en yüksek derecedir. Kulun kendisinin âciz, nâçiz olduğunu bilip de, her ihtiyacını Allah'tan karşılayacağını bilip de, Allah'a bağlanması, Allah'a muhtaç olduğunu hissetmesi... Tamam, şeriat lisanında en yüksektir ama; bir de Allah'ın öyle kulları vardır ki, hiç bu konularda öyle bir muhtaçlık duygusu bile hissetmez. Neden?.. “Mevlâm hepsini tesbit etmiş, rızkımız belli, ecelimiz belli, her şey tesbit edilmiş.” diye rahat, öyle bir ihtiyaç durumunu düşünmüyor. Allah'la doyum haline gelmiş, müstağnî yâni, telaşsız. Bu daha yüksek... Tabii ârif olduğu için, meseleyi böyle gördüğünden gayet rahat.

Oturmuş bir kenara, telaşsız, rahat. Yine Allah'a bağlı, Allah'ın her şeyi tesbit etmiş olduğundan kaderine dayanıyor, kaderini biliyor, tevekkülünü ediyor ve onun için böyle Allah'la müstağnî duruma gelmiş, kimseye eyvallahı olmayan bir hale gelmiş; bu daha yüksektir diyor.

Tabii bunlar eski devirlerde kaldı. Yâni bu devirlerde böyle duygularla dolu olan, bu duyguları anlayan, bu duyguları yaşayan, İslâmiyet'i, İslâm'daki irfanı böyle bu seviyelere çıkmış olan, hareketlerini buna göre ayarlamış olan insanların adedi, kim bilir ne kadar azdır.

i. Gönlü Dolduran Şeyler

وَقَالَ مَنْصُورٌ سُبْحَانَ مَنْ جَعَلَ قُلُوبَ الْعَارِفِينَ
أَوْعِيَةَ الذِّكْرِ وَقُلُوبَ أَهْلِ الدُّنْيَا أَوْعِيَةَ الطَّمَعِ وَ
قُلُوبَ الزَّاهِدِينَ أَوْعِيَةَ التَّوَكُّلِ وَقُلُوبَ الْفُقَرَاءِ
أَوْعِيَةَ الْقِنَاعَةِ وَقُلُوبَ الْمُتَوَكِّلِينَ أَوْعِيَةَ الرِّضَا

TS. 135/10 (Ve kâlemansûr) Yine Mansûr-ı Ammâr Hazretleri buyurmuş ki... Tabii bu sözlerin açıklamasını bilmiyorum tam açıklayabiliyor muyum, siz de tam kavrayabiliyor musunuz adamların durumlarını?.. Yâni bu adamların dünyaları, bu adamların dindarlıkları ne kadar derin, onlar görünüyor.

(Sübhâne men ceale kulûbe'l-ârifîne ev'iyete'z-zikri, ve kulûbe ehli'd-dünyâ ev'iyete't-tamai, ve kulûbe'z-zâhidîne ev'iyete't-tevekküli, ve kulûbe'l-fukarâi ev'iyete'l-kanâati, ve kulûbe'l-mütevekkilîne ev'yite'r-rıdâ.)

Beş cümle söyledi, burada Arapça bilenler için izah etmek gereken kelime ev'iyeye. Ev'iyeye, viâ kelimesinin çoğuludur. Viâ da kap demek, içine

bir şey konulan eşya demek. Çoğulu ev'iyeye geliyor.

Diyor ki: (*Sübhâne men ceale kulûbe'l-àrifîne ev'iyete'z-zikr*) “Àriflerin gönüllerini zikir mahzeni haline getiren Allah'ın şânı ne kadar yücedir.” Mahzen diyelim, kap demeyelim de. Yâni zikirle dolduran. “Ariflerin gönüllerini zikirle dolduran; zikrullahla, Allah'ı hatırlamakla, Allah daima hatırında olmak şânında, halinde yapan Allah”ın şânı ne kadar yücedir.”

(*Sübhâne*) Şaşıldığı zaman söylenir. Yâni, “Allah Allah! Ne kadar şaşılacak şey ki, àriflerin gönlü Allah'ı hatırlama doludur. Onu o hale getiren Allah, ne kadar hayran kalınacak bir yaratan!” diye, ondan sübhâne kelimesi kullanılır.

Buradan anlıyoruz ki, àrifler Allah'ı tanırlar ve hatırlarından çıkartmazlar. Gönüllerinde Mevlâ var. Sübhânallah!.. Allah nasıl onların o gönüllerini öyle esrâr hazinesi eylemiş, ma'rifet hazinesi eylemiş, hep Allah'ı bilen durumda insanlar.

(*Ve kulûbe ehli'd-dünyâ ev'iyete't-tama'*) “Ehl-i dünyanın da gönüllerini tama' mahzeni eylemiş. Yâni tama' dolu... Sübhânallah, onların da içi tama' dolu...” Àriflerin gönlü bilgi dolu, zikir dolu, zikrullah dolu, Allah'ı hatırlama dolu; ehl-i dünyanın kalbi de tama' dolu. Sübhânallah!..

Sonra, (*Ve kulûbe'z-zâhidîne ev'iyete't-tevekkül*) “Zâhid kulların gönlü de tevekkül dolu. Tevekkül etmişler Allah'a, oh, gayet huzur ve rahat içindeler.”

(Ve kulûbe'l-fukarâi ev'iyete'l-kanâah)
“Dervişlerin gönüllerini de kanaat hazinesi eylemiş, onlarında gönlü kanaatkâr.” Yâni derviş dediği, fukara dediği burada tasavvuf erbâbı fakirler demek. Yâni hırs yok, kanaatkârlık var; kanaat dopdolu içleri.

(Ve kulûbe'l-mütevekkilîne ev'yite'r-rıdâ.)
“Tevekkül erbâbının da gönüllerini rızâ doldurmuş.” Yâni, Allah neylerse, her yaptığı şeye hoşnud ve râzılar, hiç itirazları yok, hiç tahammülsüzlükleri yok.

Hikâyesini çok seviyorum, okuduğum zamandan beri muhtelif zamanlarda da söylüyorum: Tasavvufta rızâ makamı, yâni rızâ duygusu Allah'ın her şeyine, her takdirine râzı olmak duygusu, yüksek bir duygudur. İyi bir seviyedir, yüksek bir anlayıştır. Yâni, “Mevlâ görelim neyler, neylerse güzel eyler. Hepsi hoş!” duygusu lafta değil de, özde böyle olması çok kıymetli bir duygudur, yüksek derecedir. Bu duyguya erişmiş olan insanlar, çok yüksek seviyededir.

Şimdi böyle bir derviş, seyahat ederken bir kasabaya gelmiş. O devirde kasabaların surları var, kapıları var; akşamları kapanıyor, gündüzleri açılıyor. Kapılarda nöbetçiler var... Neyse, girmiş şehrin surlarından içeriye... Bundan şüphelenmişler. Derviş ya, yoldan gelmiş, tabii üstü başı hırpânî... Şimdiki gibi pasaport, kimlik vs. yok. Yabancı bir diyara gelmiş, orada kendisini tanıyan bir kimse yok.

Yakalamışlar bunu:

“—Sen düşman tarafın casususun, buraya casusluk yapmağa geldin!” demişler.

“—Hayır, bunun için gelmedim. Ben aciz, naçiz, Allah’ın bir kuluyum...”

“—Yok, seni hain seni, gel bakalım!..”

Hapse atmışlar, hükümdara da söylemişler.

“—Tamam, kesin kafasını. Madem casus, öldürün!” demiş. Adamı, elleri bağlı, kafasını kesmeğe, öldürmeğe götürüyorlar.

Şimdi o kendisi kendisine soruyor. Gözünü kapatmış, kendi içini yokluyor kendisi:

“—Ey nefsim, sen tasavvuf erbâbısın, dervişsin. ‘Dervişlikte Allah’ın takdirine rızâ göstermek yüksek bir makamdır.’ diye okumuşsun ve bunu da uygulamaya çalışıyorsun. Yâni, ‘Mevlâ görelim neyler, neylerse güzel eyler.’ diyordun. İşte bak, şimdi gördün mü Mevlâ’nın neylediğini?.. Haksızlığa uğradın, yakaladılar, hiç bir suçun yokken seni celladın önüne götürüyorlar. Biraz sonra da kafanı pat diye kesecekler. Gördün mü şimdi, Mevlâ’n neylerse güzel eyler miymiş? Râzı mısın bu duruma da?..” Kendi kendine soruyor böyle.

Nefsi de tabii, eğitilmiş bir insan. İçinden gelen duygu da şöyle:

“—Ne yapalım, nasılsa bir gün öleceğiz. Demek ki kader böyleymiş, burada ölecekmişiz. Zalim olarak ölmektense, mazlum olarak ölmek daha iyi...”

Ne yapalım, hiç olmazsa zalim değilim ki, haksız yere öldürüyorlar bizi. Hoştur, ne yapalım. Eh, hayat bitiyor, ahiret hayırlı olsun, dünya ne olacak?..” filan diye içinden böyle düşünmüş.

Celladın yanına kadar gidince, birisi bağırmış oradan:

“—Hey! Durun, bu adamı tanıyoruz, bunun böyle bir durumu yok, iyidir, hoştur. Haksızlık ediyorsunuz, yanlış, bu casus filan değil.” diye söylemişler.

Tabii, “Pekâlâ hay Allah, özür dileriz.” demişler. Elleri çözmüşler adamın. Kafasının kesilmesi durmuş, kurtulmuş adam. Özür dilemişler, salıvermişler.

Şimdi, onun şu sözü çok hoşuma gidiyor:

“—Vallâhi kafamın kesilmesinden, ölümden halâsıma değil, o andaki ihlâsıma seviniyorum hâlâ. Yâni ölümden döndüğüme sevinmiyorum, o andaki duygularımın hâlisliğine seviniyorum. İtiraz olmadı içimden. ‘Ne yapalım, Allah böyle takdir etmiş, pekâlâ...’ Ona da râzı ya, rızâ makamında yâni. Rızâ ve teslimiyet makamında. Oh, el-hamdü lillah, imtihanda iyi ki öyle düşünmüşüm. Ya bir de isyan duygusu gelseydi içime...

“—Tüh be, böyle mi olacaktı ya... Biz Allah’a ibadet edelim de ondan sonra da başımıza bu hal de gelecek miydi?” filan deseydi, kaybedecekti imtihanı.

Teslim olmuş, “Ne yapalım?” demiş. “İnsan nasıl olsa eceli geldiği zaman ölecek.

E demek ki benim ömrüm de bu kadarmış.” diye teslim olmuş. “Vallahi kafamın kesilmesinden, ölümden halâsıma değil, o andaki ihlâsıma seviniyorum.” diyor.

Halâs ve ihlâs, tabii edebî sanat yapıyor o sözü söylerken.

Onun için, rızâ makamı budur işte. Aslında biz bu sözleri niçin söylüyoruz? Yâni bu adamların hikâyelerini niye okuyoruz?.. Niye anlatmağa çalışıyoruz?.. Bunlar çok iyi insanlar, çok müslüman insanlar, İslâm’ı çok iyi anlamış insanlar. Allah’ın sevdiği, râzı olduğu kul olmak için, duygularını çok iyi kontrol eden insanlar. Biz de biraz onlardan hisse alalım, ibret alalım, biz de böyle iyi kullar olalım diye.

Ama gel gör ki yâni bizim tırnağımıza, elimize gül dikenini batsa, kıyamet kopartırız. Yâni ufacık bir şeyden nice nice itirazlar, nice nice kusurlu hareketler çıkıyor. Tabii bunları yapmamak lâzım geliyor diye inşâallah bize de bir intibah, bir uyanıklık, bir şey hasıl olur.

Evet, iki paragraf kaldı, bu zât-ı muhteremin hayatı burada bu kadar anlatılmış. İki paragrafı da okuyunca, bitecek.

Şimdi bu tabii bizim söylediğimiz sözler... Her zaman ikaz ediyoruz, gene söyleyelim: Burada okuduğumuz bu sözler çok yüksek sözler, atasözü gibi, atalar sözü gibi, vecîze gibi sözler... Bunlar aslında iyice hazmedilecek sözler.

Avrupalı bir yazar diyor ki:

“—Bazı kitaplar vardır, lüp diye yutulur, hap gibi yutarsın tamam. Bazıları vardır, çiğnenir.

Yâni birden yutulmaz, evirilir, çevirilir, evirilir, çevirilir... Bazı cümleler vardır, tamam basit cümledir, ‘Bu gün hava yağışlı.’ tamam, anladık, yağmur yağıyor, bitti. ‘Bu gün hava biraz soğudu.’ tamam basit. Ama bazı sözler vardır ki üzerinde çok düşünmek lâzım, uzun boylu düşünmek lâzım!”

Bu cümlelerin hepsi böyle kıymetli cümleler. Onu hatırlatıyoruz. Çünkü, bu mübarek zâtların hayatlarının ana tecrübeleri bunlar, mühim tecrübeler bunlar.

j. İnsanlar İki Tiptir

وَقَالَ مَنْصُورُ النَّاسِ رَجُلَانِ عَارِفٌ بِنَفْسِهِ فَشُغِلُهُ
فِي الْمُجَاهَدَةِ وَالرِّيَاضَةِ وَعَارِفٌ بِرَبِّهِ
فَشُغِلُهُ لِخِدْمَتِهِ وَعِبَادَتِهِ وَمَرْضَاتِهِ

TS. 136/11 (Ve kâle mansûrun: En-nâsü racülâni) İnsanlar iki tip insan durumundadırlar, (àrifün bi-nefsihî, feşuğlühû fî'l- mücâhedeti ve'r-riyâdati; ve àrifün bi-rabbihî feşuğlühû bi-hıdmetihî ve ibâdetihî ve merdâtihî)

“İnsanlar iki tiptir, iki tip adamdır: Birincisi; (àrifün bi nefsihî) kendi nefsinin anlamış, àrif olan insandır, kendini bilen insandır.” Nedir bu adamın işi? (Feşuğlühû) “Bu adamın işi gücü (fî'l- mücâhedeti) mücahede etmektir, (ve'r-riyâdati) riyâzât yapmaktır.” Yâni nefsinin bildi... Bizim nefsimiz nedir? Haa, nefsinin bilen insanın işi mücahede ve riyâzâttır diyor,

ne demek istiyor? Nefsimizi bildik, nedir bizim nefsimiz? Nefs-i emmâredir, mel'undur, hevây-ı heveslerle doludur, bizi zevke, hevâyâ hevese sürükler, eğlenceye, keyfe, tembelliğe sürükler. Bu nefs-i emmâreyle uğraşmak lâzım.

إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي

(يوسف: ٥٣)

(İnne'n-nefse le emmâretün bi's-sûi illâ mâ rahime rabbî) [Muhakkak ki nefis insana kötülüğü çok emredicidir, ancak Rabbimin koruduğu müstesnâ.] (Yusuf, 12/53)

Nefsiyle mücadele etmezse insan, bu nefsi hakimiyeti bir ele geçirdi mi, insanı felâkete götürür, kötü yerlere götürür, kötü işler yaptırır, hayatını mahveder. Onun için insan nefsini bilirse; “Haa, ben bu nefsi tanıdım, bu nefsin yapısını anladım; bunun daima tepesinde yumruk olacak... Bunun sözünü dinlemeyeceksin, bununla savaşacaksın ve nefsin neyi istiyorsa onu vermeyeceksin. Yemek mi istiyor? Oruç tutacağım. Yatmak mı istiyor? Kalkıp gece namazı kılacağım. Şunu mu istiyor, tam tersini.” derse... Yâni onunla savaşmak ve riyâzet yapmak.

Riyâzât biliyorsunuz, *dad* harifiyle, riyâdât. Riyâdât idman demektir. İdman iki çeşit olur. Bir: *Riyâdatü'l-beden* beden idmanı.

Halter kaldırırısın, lobut çevirirsin, koşu yaparsın, bilmem ne filan... Vücudunu idmanlattırıyorsun ve vücudun kondisyonunu

koruyor. Çeşitli jimnastikler yaptığın için nefesin açılıyor, pazuların kuvvetleniyor, vücudun hünerli oluyor, kıvrak oluyor filan... Tamam, bu riyâdatü'l-beden, bedenin eğitimi. Beden eğitimi dersi diyoruz, riyâdatü'l-beden bu.

İkincisi: *Riyâdatü'n-nefs*. Nefsi de böyle sıkıştırırsan vücudu sıkıştırdığın gibi, nefis de hizaya gelir. Nasıl vücudunu iyi çalıştıran insan, Naim Süleymanoğlu oluyor. Bacak kadar boyuyla, bir karış boyuyla halterleri kaldırıyor, dünya şampiyonu oluyor, madalya üstüne madalya alıyor... Niye sen yapamıyorsun?..

“—Hocam, o ne kadar çalışıyor! Nasıl, ne zamandan beri halterciliğe çalışıyor.”

Haaa, bedenini çalıştırıyor, sonunda bedeni o işe uygun hale gelmiş. Biz kaldırmağa kalksak, bedenimiz küt diye kırılır, ondan sonra hastanelerde geçer ömrümüz. Yâni biz alışkın değiliz.

Hah, işte vücudun böyle çalış çalış, riyâzat yapa yapa kabiliyet kazanması gibi, insanın nefsi de eğitile eğitile, zorlana zorlana, iyi bir kondisyon kazanır, sonunda insan iyi bir insan olur. Yâni nefsin oyunlarını yenebilen, faziletli işleri yapabilen, günahlı işlerden kendisini tutabilen bir insan olur.

Adama diyorsun ki:

“—Kardeşim utanmıyor musun, evlisin, iyi bir ailedensin; çoluk çocuğunun rızkını alıp kumara niye veriyorsun?.. Evli olduğun halde niye başka

bir kadınla düşüp kalkıyorsun?..” vs. filan, söylüyorsun.

“—Tutamıyorum kendimi hocam!” diyor. “Haklısın.” diyor, boynunu büküyor, “Tamam, gene hata ettim.” diyor. “Kendimi tutamıyorum.” diyor.

Neden?.. Nefsi kuvvetli, iradesi zayıf, nefsi bunu istediği yere götürüyor. Haa, nefsi yenmek için idman yapmak lâzım!..

İnsanlar iki çeşittir, biri nefsini bilen insan. Nefsini bildi mi, “Bu nefis sabıkalıdır. Bu nefse yüz verersen, insanı günahlı şeylere götürür.” deyip, onun karşısında uyanık bulunup, onu terbiye eder. Mücahede eder, mücahede-i nefis yapar, riyâzâtü’n-nefs yapar ve iradesi kuvvetlenir, sağlam bir müslüman olur. Kale gibi olur, günahlara bulaşmaz. Tamam, bunun işi bu.

(Ve ârifün bi-rabbihî) “Öteki tip insan, Rabbini bilen insan. Bu nefsinin ne kadar hilekâr olduğunu bildiği için, ona karşı savaşıyor, ötekisi de Rabbini bilen insan... Rabbini bilen insanın işi ne olur?.. “Rabbini bilen insanın işi de, *(feşuglühû bi-hıdmetihî)* Rabbinin hizmetinde olur.” Şugul, iş demek. *(Ve ibâdetihî)* “Rabbine ibadette olur. *(Ve merdâtihi)* Rabbinin rızasını kazanmak yolunda olur.”

Rabbini bilenin işi ne olur? Allah’ın hizmetine koşar. Allah’ın hizmeti nedir?.. Aslında Allah’ın hizmete ihtiyacı var mı?.. Hiç bir şeye ihtiyacı yok! Bizi yaratmış, bizi yarattığı gibi sayısız melekler yaratmış, her istediği ol dediği zaman oluyor, yaptırtıyor. Yâni bizim hizmetimize

Allah'ın ihtiyacı yok. Allah'a hizmet demek, gene dine hizmet demektir. Dine hizmet de, insanlara hizmet demektir netice itibariyle...

Haa, Rabbini bilen insan, Rabbinin hizmetine koşar, ibadetine koşar ve rızasını kazanmağa koşar. Bu da Allah'ı bilen insanın işi.

Biz nasıl olacağız, hangisini tercih edersiniz? İki birden olacağız biz. Hem nefsimizi bileceğiz; ne kadar hilekârdır, ne kadar azgındır, ne kadar kuvvetlidir. Bize neler neler yaptırdı şimdiye kadar, bundan sonra da neler yaptırabilir. Hem ona savaş açacağız, hem onu hizaya sokmak için eğitim yaptırtacağız; çeşitli ter dökücü idmanlar gibi... Hem de Rabbimizi bilip, Rabbimize ibadet edeceğiz, dinimize hizmet edeceğiz ve Rabbimizin rızasını kazanmağa koşturacağız.

Tabii, “Hangisi daha üstündür?” dersek, Rabbini bilip de Rabbinin hizmetinde olan daha üstündür, şek şüphe yok. Ama ikisi de lâzım bize... Çünkü, bizim nefislerimiz hizaya gelmiş nefis değil, bizimkiler daha sopa istiyor. Onlar hizaya getirmişler, tornadan geçirmişler, onların nefisleri melek gibi olmuş. Bak ölüme giderken soruyor nefisine:

“—Ne haber, şimdi öldürülmeğe gidiyorsun, ne haber?” diyor, “İyilik sağlık...” diyor, “İyiyim.” diyor. E öldürülmeğe gidiyorsun... “Ne yapalım insan nasıl olsa ölecek, Allah böyle takdir etmiş.” diyor, keyfi yerinde.

Haa, nefsi adam olmuş.

Bizim?.. Bizimki daha çok sopa istiyor. Yatırıp yatırıp döveceksin. Vereceksin ayağının altına sopayı, falakaya yatıracaksın. Hani falaka yasak

okullarda filan ama, bu okulda yasak değil. Yatır nefsin, iki arkadaşına da tuttur falakanın uçlarını, al eline sopayı, vur tabanının altına sopayı, bağırsın biraz... Bakalım hevâ-yı nefse uymak, onları ikide birde önümüze sermek nasıl oluyormuş?.. Bir daha bize bir şey teklif edemesin.

“—Kalkma yâ sabah namazına, sıcacık yatağın içinde yat!

Sular buz gibi, cami uzakta bilmem ne... Kılıver evinde...” filan...

“—Seni nefis seni... Yatırırım seni, ayağımın altına alırım,

kafanı kırarım, polis bile gelmez yardımına...” diye, onunla uğraşacağız biz.

k. Elbiselerin En Güzeli

Ve sonuncu cümleye geldik muhterem kardeşlerim! Zaten zamanımız da doldu.

وَقَالَ مَنْصُورُ بْنُ عَمَّارٍ أَحْسَنُ لِبَاسِ الْعَبْدِ
التَّوَاضِعُ وَالْإِنْكِسَارُ وَأَحْسَنُ لِبَاسِ الْعَارِفِينَ
التَّقْوَى قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَلِبَاسُ التَّقْوَى ذَلِكَ خَيْرٌ

TS. 136/12 (Ve kâle mansûru’bnü ammâr) Ammar oğlu Mansûr buyurdu ki gene, bir sözü de bu: (Ahsenü libâsi’l-abd, et- tevâduu ve’l-inkisâr; ve ahsenü libâsi’l-ârifîn, et-takvâ. Kâle’llâhu teâlâ: Ve libâsü’t-takvâ zâlike hayr.)

Buyurmuş ki: (*Ahsenü libâsi'l-âbd*) “Kulun giydiği elbiselerin en kıymetlisi, en güzeli (*et-tevâduu ve'l-inkisâr*) mütevâzılıktır ve gönül kırıklığıdır.”

Tabii, bu aslında bizim Hereke kumaşından yapılan elbise demek değil. Mânevî şey demek. Takınılan tavrı bir elbise gibi göz önüne getiriyor, öyle söylüyor. Kulun en iyi elbisesi tevâzu ve gönül kırıklığıdır diyor. Ne demek? Yâni böyle olmalı, mütevâzı olmalı kul, gönlü kırık olmalı. Mütevâzılığın zıddı nedir? Kibirlilik. Gönül kırıklığının zıddı nedir? Gamsızlık, duygusuzluk filan... Kul mütevâzı olacak, kalbi kırık olacak, boynu bükük olacak, hassas olacak yâni. Genel olarak kullardan istenen budur.

(*Ve ahsenü libâsi'l-ârifîn*) “Âriflerin elbiselerinin en kıymetlisi de, (*et-takvâ*) takvâdır.” Bir de delil getiriyor: (*Kâle'llâhu teâlâ*) “Allah-u Teâlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerim'de buyurdu ki:

وَلِبَاسُ التَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌ

(الأعراف: ٢٦)

(*Ve libâsü't-takvâ zâlike hayrun*) ‘Bir de takvâ libâsı vardır, (*zâlike hayrun*) bu daha güzeldir, en hayırlıdır.’ (A'raf: 26)”

Demek ki, hepimiz hangi elbiseyi giyeceğiz? Palto mu giyeceğiz, pardösü mü giyeceğiz, cübbe mi giyeceğiz?.. Takvâ elbisesi giyeceğiz. En güzel elbise budur. Takvâmızı takınacağız yâni...

Takvâ deyince aklıma düştü, geldi: Bizim Fakülte’de bir kadıncağız vardı, asistandı. Daha doğrusu o zaman bizim Fakülte’den mezun bir kimseydi, Fakülteye asistan bile girmemişti, kadın vaizdi. Ankara’da kadın vaiz kadrosunda vaize diyoruz yâni. Camilerde kadınlara vaaz veren bir kadın kişiydi ama, gazeteciler gitmişler, kendisiyle röportaj yapmışlar, eteğİ mini değıl ama dizin üstünde... Vaize hanım, eteğİ dizinin üstünde, saçları da açık... Fotoğrafını çat, çekmişler gazeteciler. Yâni 25-30 sene önceki hadise.

Gazeteci soruyor:

“—Siz başınızı örtmemişsiniz?..”

“—Ben takvâ örtüsüyle örtünüyorum.” diyor.

Hadi oradan yalancı, palavracı! Öyle şey olur mu?.. Yâni takvâ örtüsüyle örtünüyormuş... Senin takvân olsaydı bu mini eteğİ giymezdin, bacağınİ göstermezdin, Allah’ın emrini tutardın. Allah’ın emri nereden nereye kadar örtünmekse, onu yerine getirirdin. Mazeret olarak, “Ben takvâ örtüsüyle örtünüyorum.” diyor. Yalan! Şeytanca bir söz...

Birisine sormuşlar Adapazarı’nda, olmuş hadise yâni, bunlar hayal değıl. Adam mürşid geçiniyormuş, ortalıkta öyle dolaşıyormuş,

“—Niye sakal bırakmıyorsun?” demişler.

“—Benim sakalım nurdan, göremiyorsun.” demiş.

Hadi oradan şeytan, yalancı, alçak, utanmaz! Yâni Peygamber Efendimiz nurdan sakal edinemez miydi? Peygamber Efendimiz’in madem böyle sakalı var, o zaman sen de böyle sakal bırakacaksın. Nurdan sakalı varmış...

Yalan, şeytan! Yâni karşısındaki aldanabilir belki. Yâni bu mürşid geçiniyor, nurdan sakalı varmış, “Sen benim sakalımı göremezsin.” demiş. Niye göremeyeyim? Sakal dibini görüyorum ya, tıraşını görüyorum, tıraşlı olduğunu, kaymak gibi traşlısın, kireç kaymağı gibi. Sütün kaymağı gibi değil, de kireç kaymağı gibi. Yüzüne sürsen hasta eder insanı.

Yâni palavracılar çok. Gözünüzü açın! İmanını almak için, insanı yoldan saptırmak için şeytanın tuzakları çok, hileleri çok, aletleri çok, ağları çok. Biliyorsunuz şeytanın ağlarının, hibâr demek, yâni av avlamak için hani böyle balıkçılar yanlarında gezdiriyorlar, bir atıyorlar, ne diyorlar ona, böyle serpmeye ağ... Ondan sonra çekiyor, bir sürü balık. Yâni şeytanın av avlamak için ağları...

Tabii kuşları, ceylan meylan gibi şeyleri de öyle avlıyorlarmış galiba...

النِّسَاءُ حَبَائِلُ الشَّيْطَانِ

(ش. عن ابن مسعود)

(*En-nisâu habâilü's-şeytân*)² “Kadınlar şeytanın tuzak ipleridir, ağlarıdır.” diyor Peygamber SAS Efendimiz.

---

² İbn-i Ebî Şeybe, Musannef, c.XIII, s.297, no:3; Ebû Dâvud, Zühd, c.I, s.172, no:160; Hünnâd, Zühd, c.I, s.286, no:497; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Ebü's-Şeyh, el-Emsâl, c.I, s.295, no:251; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.921, no:43587; Keşfü'l-Hafâ, c.I, s.383, no:1225;

Câmiü'l-Ehâdîs, c.XLI, s.244, no:44784.

Tabii erkeği avlamak için, günaha düşürmek için şeytanın ağı kadındır. Kadını avlamak için şeytanın tuzağı erkektir. Gözünü açması lâzım!

Tabii, şeytan bazen de ajan kullanır. Kendisi gelmezse, insanlardan şeytanlaşmış kimseleri gönderir senin yanına, onlarla kandırır. O da işte “Benim takvâ elbisem var, örtünüyorum.”

“—E bacaklarını görüyorum nasıl örtünüyorsun? Fotoğrafını çekmiş.

Bir de fotoğrafı çekilmemiş olsa neyse ne... Sen göremiyorsun der belki bana... Tamam, fotoğraf makinesiyle tesbit edilmiş.

Nurdan sakalı varmış... Nurdan olsa parlar. Kara kara kıl kökleri görünüyor. Yâni bir sürü palavracı, yalancı, şeytan ajanı... İnsanların arasına gönderip de, şeytanın insanları aldatmak için kullandığı kimseler oluyor.

Hani (*Libâsü't-takvâ zâlike hayr*) “Takvâ elbisesi, bu en hayırlısıdır.” diyor. Takvâ elbisesi ama, bu gibi mazeretlere de bu kullanılmamalı! Sen takvâ ehliysen, yâni Allah'ın azabından, cezasından sakınan bir insansan, Allah'ın emrine uygun hareket edersin.

Bir başkasını anlattılar, Belek'te deniz kenarındaki gazinoda içki içiyorlarmış, rakı içiyorlarmış. Yarı yolda kalkmış, sarhoş kafayla: “—Aman yâ Hüseyiiiiin!” diye bağırılmış.

Haa, sen Hazret-i Hüseyin'i çok mu seviyorsun?.. Vay vay vay!.. İçki masasında Hazret-i Hüseyin aklına gelmiş de, “Aman yâ Hüseyin!” diye bağırıyor. Üzülüyor Hazret-i Hüseyin'in şehid edildiğine, gamlanmış, efkârlanmış. Rakıyı

çektikten sonra, “Aman yâ Hüseyin!” diyor.

Bunların hepsi şeytanın oyunlarıdır. Aklımızı başımıza toplayacağız, ahiret işi oyuna gelmez. Allah’ın rızasını kazanmak için, insanın ciddi olması lâzım! Böyle palavralarla, görünmez sakallarla, görünmez örtülerle örtünüp çıplak gezmek, sakal tıraş etmek, günah işlemek... Bir de bunları böyle müdafaa yollu söylemek, dinle alay etmek demektir. Öyle şey yok.

Öyle şey yok da, yapıyor... Yapana yüz vermek de yok. Yapana yuh olsun, yüz verene bin defa yuh olsun. Her mal, müşteri olduğu için satılır. Mademki müşteri oluyorsun sen, o zaman daha fena. Senin müşteri olman, yâni siz değil de caminin dışındaki ey falanca, ey ona adam gözüyle bakan insan!.. Sen ona madem ki destek oluyorsun, o zaman sen daha kötüsün!.. Her zalim yanındaki destekçilerle, askerlerle kuvvet bulur. Tek başına insan zulüm yapamaz. Ateş olsa cirmi kadar yer yakar. Onun için,

*[Muîni zâlimin dünyada erbâb-ı denaattir;]
Köpektir zevk alan sayyâd-ı bî insâfa hizmetten.*

diyor şair. “İnsafsız avcıya hizmetten zevk alan köpektir.”

“—Bir zalim kimseye yâ seyyid dese bir insan, ey beyefendi dese, Arş-ı A’lâ sallanır.” diyor Peygamber Efendimiz.

““Ne biçim laf söyledi bu adam. Yâni, Allah’ın sevmediği bir kimseye güzel bir unvan söyledi.” diye, Arş-ı A’lâ zangır zangır titrer.” diyor Peygamber Efendimiz. Onun için, öyle ciğeri beş para etmeyen insana, bey falan denmez. Hakaret edeceksin ki, haddini bilecek, hizaya gelecek. İtibar etmeyeceksin ki, yalnız kalacak.

Desteklemeyeceksin ki, zulüm yayılmayacak.
Bu çok önemli muhterem kardeşlerim!

I. İnsanın Selâmeti

Bir cümle daha varmış aşağıda, ben onu görememişim:

وَقَالَ مَنْصُورٌ سَلَامَةُ النَّفْسِ فِي مُخَالَفَتِهَا

وَبَلَاؤُهَا فِي مُتَابَعَتِهَا

TS. 136/13 (*Ve kâle mansûrun: Selâmetü'n-nefsi fî muhâlefetihâ, ve belâühâ fî mütâbaatihâ.*)

“İnsanın selâmeti, insanın nefsinin de selâmeti...” Yâni insan cehenneme atılınca, kim çekecek cezayı? Beden de çekecek, nefis de çekecek. “Nefsin selâmeti, insanın nefse muhalefet etmesindedir.” Nefsin ne istiyorsa yapmayacaksın ki, sen de kurtulasın, nefsin de kurtula.

(*Ve belâuhâ*) “Belâlara maruz kalması, cezaları hak etmesi, müstehak olması da, (*fî mütâbaatihâ*) nefse uymaktadır.” Aklımızı başımıza toplayacağız, nefsimize uymayacağız, hevâ-i nefse uymayacağız.

Eskiden beri canım sıkılır. Divan Edebiyatı diye bize Edebiyat kitaplarında, lisede boyna gazel okuttular. Sakî getir ol bâdeyi kim, bilmem erguvan renklidir, bilmem nedir... Ey meyhanenin sahibi... Ey meyhanecinin çırağı... Bilmem ne vs...

“—E bundan başka şiir söylememiş mi Osmanlılar?..”

E söylemiş ama, seçip de bize Osmanlı Edebiyatı diye öğrettikleri hep buydu.

“—Hevây-ı nefse uyup kûr-i yâre de gideriz.” diyor şairin birisi. “Nefsimizin hevasına uyup, yârin köyüne kadar gideriz...”

Gidersen belânı bulursun. Ama şiir diye bunu yazmışlar. İçkiyi medhetmişler, kumarı medhetmişler, zinayı medhetmişler, flörtü medhetmişler...

Hepsi öyle değildi tabii ama, bize hem de lise çağında Osmanlı Edebiyatı diye öğretiyorlar. Ondan sonra çocuk da ona özeniyor. Sigaraya özeniyor, gazele özeniyor bilmem neye özeniyor... Yâni biz, Milli Eğitimimizle kendi kendimizi eziyoruz. Başkasının bir şey yapmasına lüzum kalmıyor, aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri şubüyüklerin, güzellerin, Allah'ın sevgili kullarının hallerini anlayıp, o güzel hallerle hallenmeyi, Allah'ın rızası yoluna girmeyi, o yolda yürümeyi; ömrümüzü Allah'ın rızasına uygun geçirip, huzuruna sevdiği, râzı olduğu bir kul olarak varmayı, cümlemize nasib ve müyesser eylesin...

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

05. 11. 1994 - İstanbul

[Bütün TASAVVUF SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü